

สถาปัตยกรรมอีสาน ล้านช้าง (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

ลี้ม

อาณาจักรล้านช้าง หรือ อาณาจักรลาว หรือ อาณาจักรลาวล้านช้าง มีชื่อเต็มว่า "อาณาจักรศรีสัตนาคนหุตล้านช้างร่มขาว" เป็นอาณาจักรหลักของวัฒนธรรมหลักไท-ลาว รวมกัน หลาย ๆ ชาติพันธุ์ แม้แต่ผู้ไท ภูไท ซึ่งเรียกว่า ลาวเก่า

หอคำ หลวงพระบาง (Haw Kham Luang Prabang)

- สถาปัตยกรรมอีสาน (ลืออีสาน)

ที่มา : เข้าถึง <http://huexonline.com/knowledge/41/716/>

ลิมอีสาน หรือ โบสถ์อีสาน มีความหมายถึง โบสถ์ หรือพระอุโบสถของทางภาคกลาง ซึ่ง คำว่า ลิม จะถูกกร่อนมาจาก คำว่า ลีมา ซึ่งหมายถึง ขอบเขตหรืออาณาเขตที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อประกอบ พิธีการต่างๆในทางพุทธศาสนา

ลิม คือคำเรียกของโบสถ์หรือพระอุโบสถใน ภาษาวัดมณฑลธรรมไทย-ลาว ถือเป็นหนึ่ง ใน สิ่งก่อสร้างที่มีสถาปัตยกรรมโดดเด่นในวัดวา อารามของภาคอีสาน ซึ่งวัสดุก่อสร้างที่นำมาใช้ และการออกแบบตกแต่งต่างๆ ได้สะท้อนให้เห็น ถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และคติความเชื่อของชาว ไทยอีสานได้เป็นอย่างดี

ลิม มี 3 ชนิด

- คามลีมา หมายถึง ลิมในหมู่บ้าน
- อัพกันตรลีมา หมายถึง ลิมในป่า
- อุทกกเขปลีมา หมายถึง ลิมในน้ำ

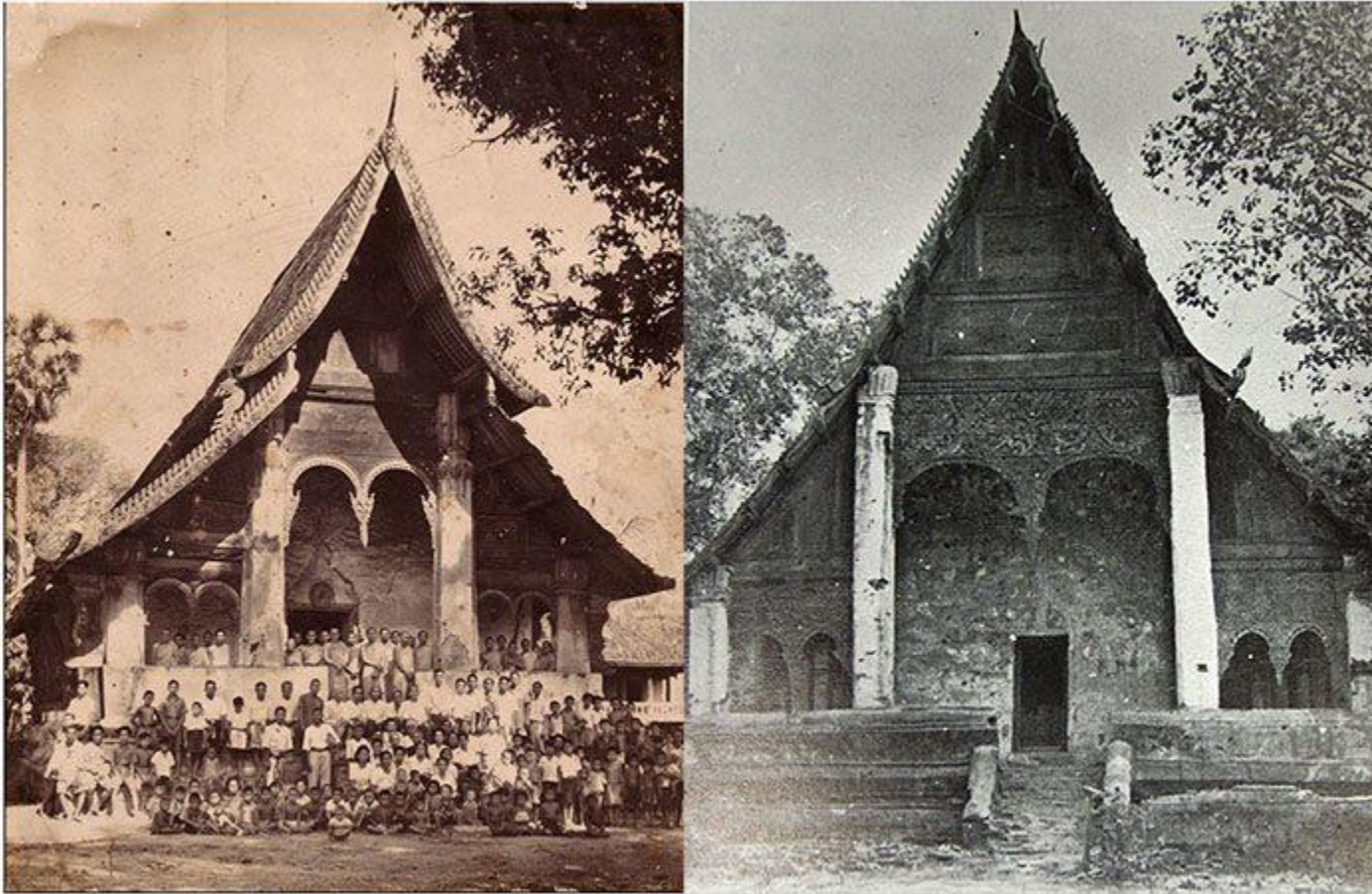
ลิมอีสาน หรือ **โบสถ์อีสาน** มาจากการที่ ทางอีสานเรียกโบสถ์ว่า “ลิม” ลักษณะ โดยทั่วไปของลิม แบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก ตามสภาพของแหล่งที่ตั้ง คือ

- ลิมน้ำ
- ลิมบก

ลิมอีสาน แบ่งตามลักษณะก่อนหลังการ เกิดขึ้นของลิมได้ 4 กลุ่ม (ที่มา: สมใจ เล็กสุขุม. เอกสารประกอบการเรียนสถาปัตยกรรมไทย)

- ลิมก่อผนังแบบดั้งเดิม
- ลิมโถง
- ลิมก่อผนังรุ่นหลัง
- ลิมแบบผสม

สถาปัตยกรรมอีสาน ล້านซ้าง (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

วิหารยุคอีสานเก่าในวัดมณฑลลาว ณ วัดหลวง วัดแรกสร้างของเมืองอุบล (สร้างราว พ.ศ. ๒๓๓๗ เมื่อชำระคดีเรือไปราว พ.ศ. ๒๔๙๒)

ลิมในยุคอีสานเก่า ณ วัดไตรภูมิ บ้านฝือฮี จังหวัดร้อยเอ็ดโดดเด่นด้วยเอวชั้นเอกลักษณ์สกุลช่างเมืองร้อยเอ็ด

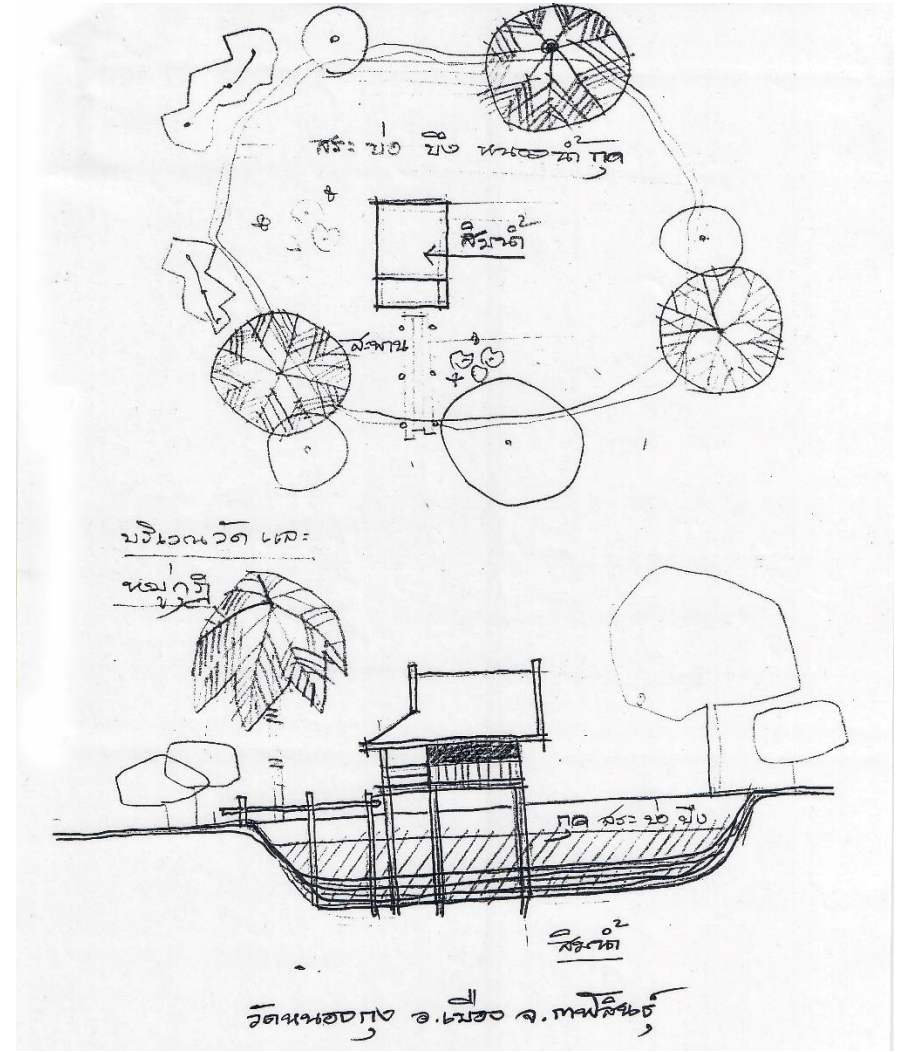
ที่มา : <https://www.silpa-mag.com/wp-content/uploads/2017/12/%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%A1.jpg>

ลิมน้ำ เป็นลิมที่เป็นรูปแบบการสร้างอยู่กลางสระน้ำ บ่อ หรือริมลำตระ
คลอง ริมแม่น้ำ การเข้าสู่ลิมมีการใช้งานจากทางน้ำ สะพานทอดไปสู่
อาคาร มักจะเป็นลิมขนาดเล็ก โครงสร้างไม้ คล้ายกับบ้านพักอาศัย ซึ่ง
อาจมีทั้งแบบลิมโป่ง หรือลิมที่บ

ลิมน้ำ วัดศิริสว่างวราราม อำเภอกมลาไสย กาฬสินธุ์

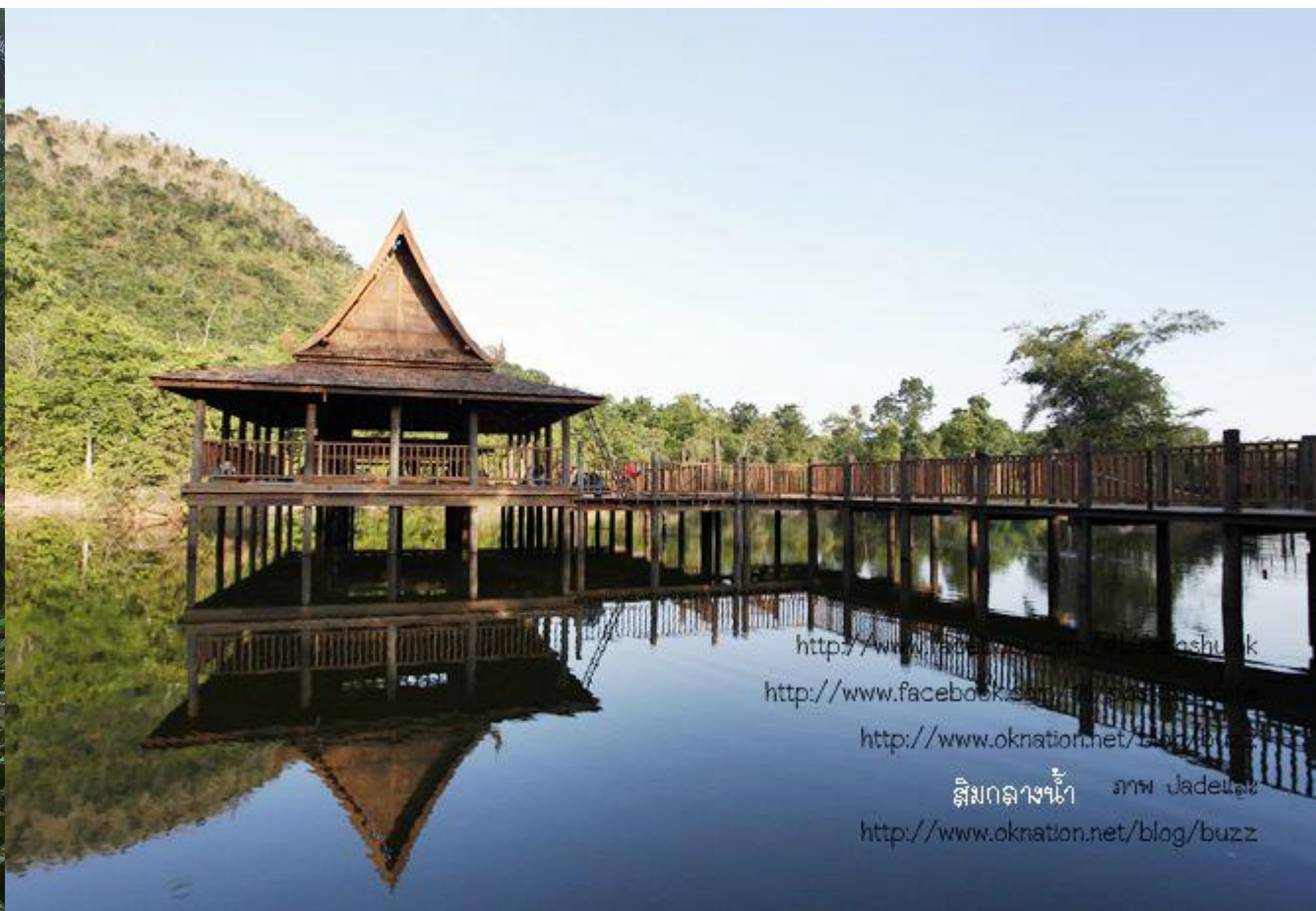
<http://www.isangate.com/new/isan-land/32-art-culture/knowledge/527-sim-isan.html>

ที่มา: สมใจ เล็กสุขุม.เอกสารประกอบการเรียนสถาปัตยกรรมไทย

http://52011120009.blogspot.com/2012/04/blog-post_4187.html

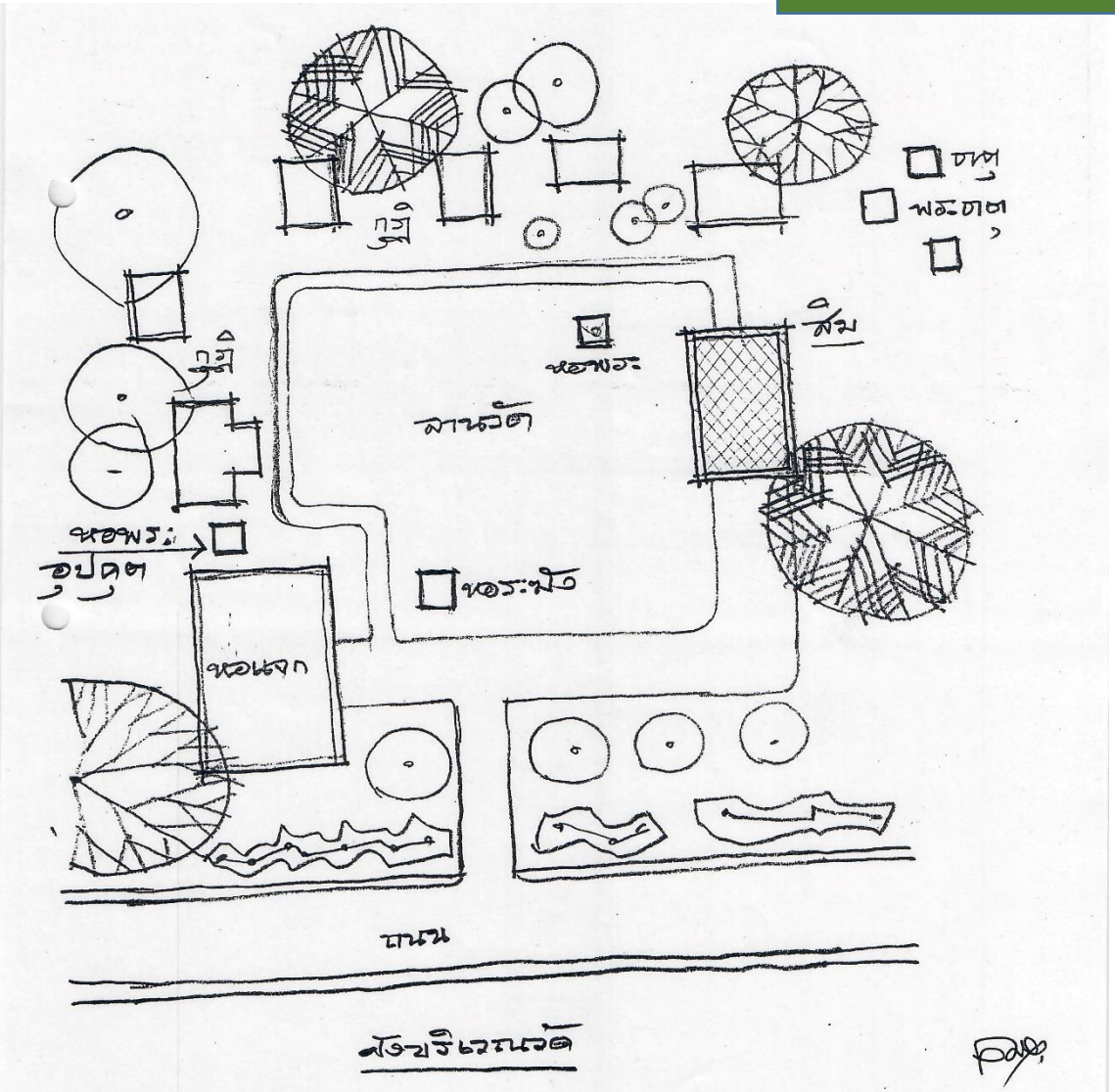

<http://www.facebook.com/oknation>
<http://www.oknation.net/blog/buzz>
ลือกลางน้ำ ภาพ ปัดนุช
<http://www.oknation.net/blog/buzz>

ลิมบก เป็นลิมที่เป็นรูปแบบอีสานอย่างแท้จริง บ่งบอกถึงภูมิปัญญาชาวบ้านในการสร้าง ลิม ที่มีความเหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และภูมิประเทศ ลิมบก สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- ลิมโปร่ง
- ลิมทึบ

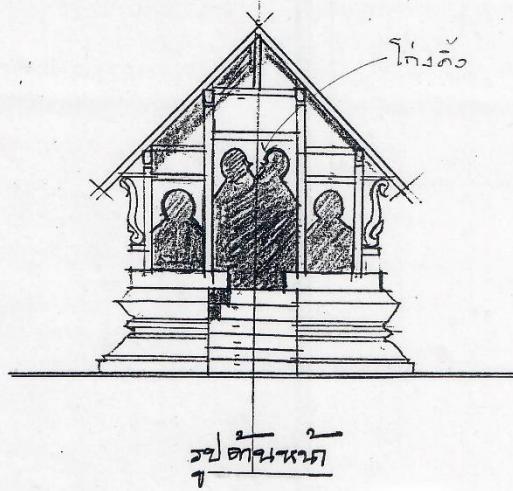
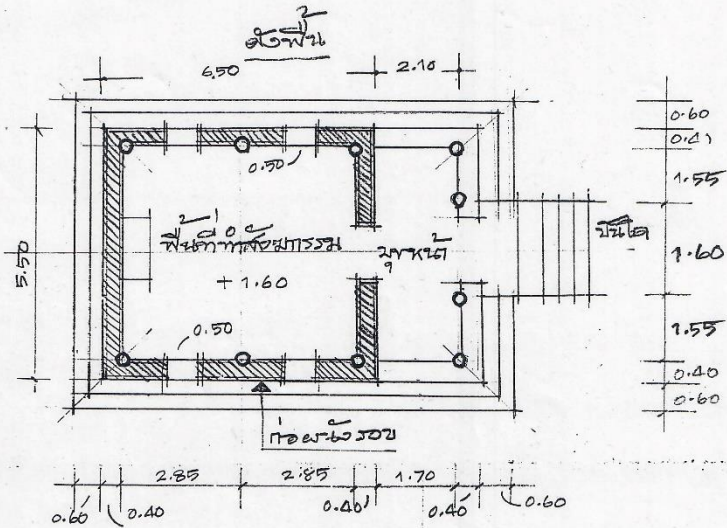
ลิมโปร่ง เป็นรูปแบบอาคารแบบโล่งโปร่ง ไม่ทำผนังปิดทึบ นิยมก่อผนังปิด ทึบสูงด้านหลังพระประธาน รูปผังอาคารมักเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาด 2-4 ช่วงเสา โครงสร้างหลังคาเป็นไม้ มุงกระเบื้องด้วยแป้นเกล็ด มีการตกแต่งด้วย โหลง ล้ายอง หางหงส์ มักไม่นิยมทำคันทวยค้ำยัน

ที่มา: สมใจ เล็กสุขุม.เอกสารประกอบการเรียนสถาปัตยกรรมไทย

สีมกอนนัง

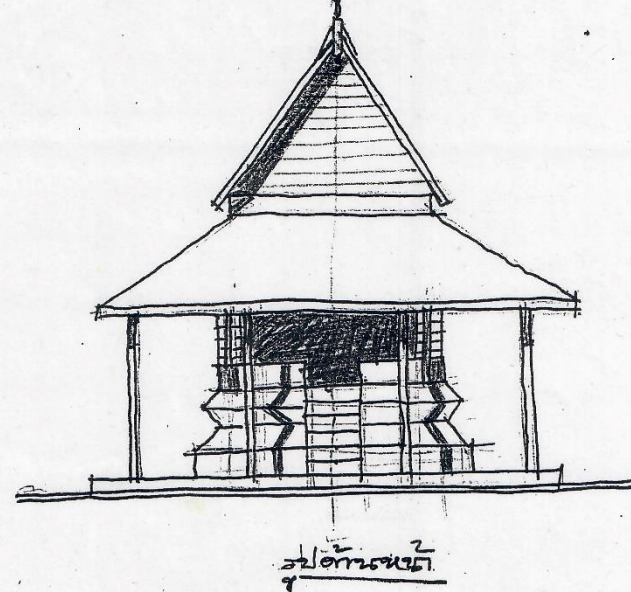
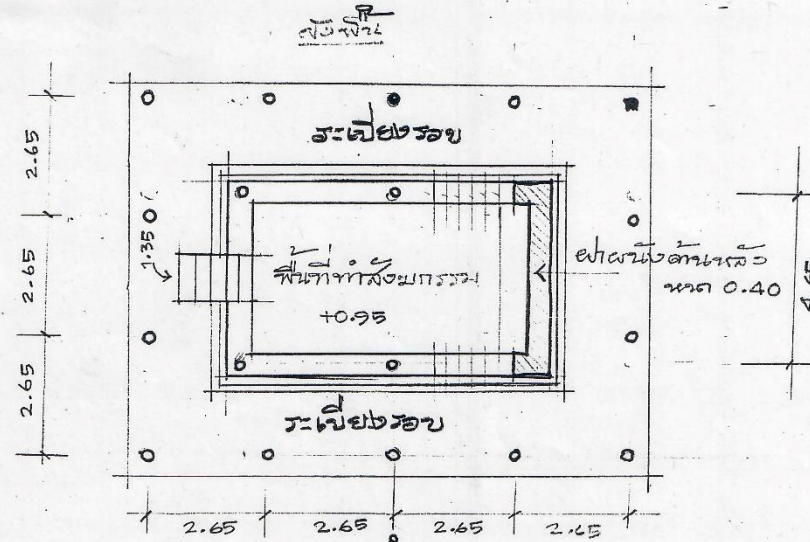
วัดไตรภูมิรัตนาวาสย์ ต.หัวถนน อ.สุวรรณภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด

Handwritten signature or initials.

สีมโต้ง

วัดประสิทธิ์ไชยาราม ต.ลำปาง อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์

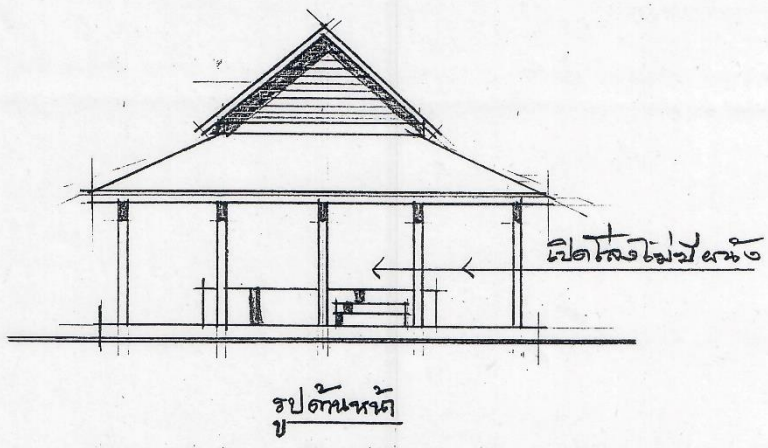
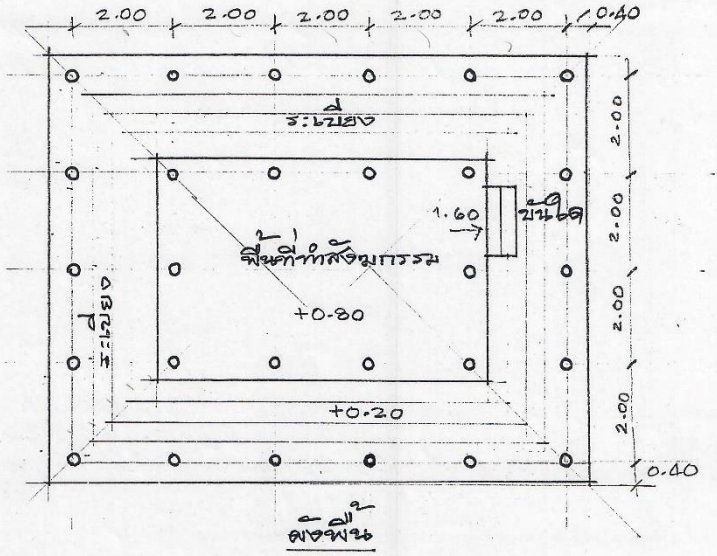

Handwritten signature or initials.

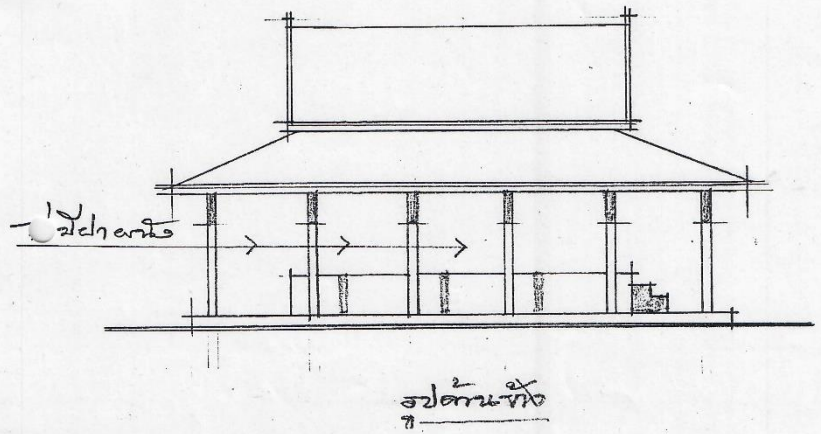
ที่มา: สมใจ เล็กสุขุม.เอกสาร
ประกอบการเรียนสถาปัตยกรรม
ไทย

พิธีของโปงลาง

อัตราส่วนย่อ ๑. ตอนหน้า ๒. ตอนกลาง ๓. ตอนหลัง

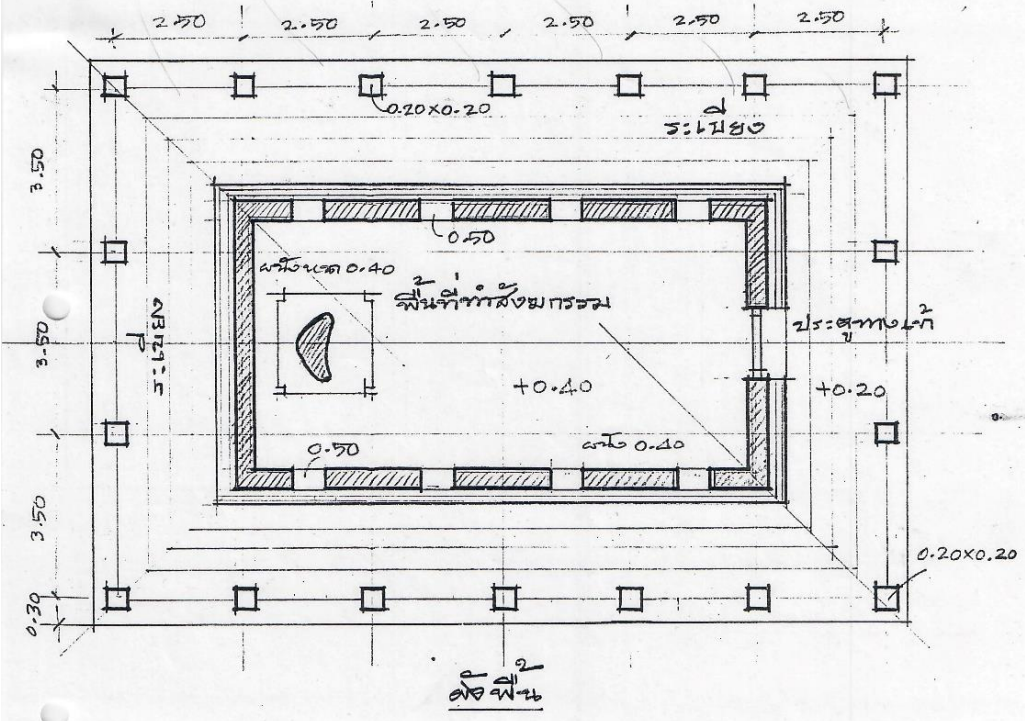
๒๕๕

ที่มา: สมใจ เล็กสุขุม.เอกสารประกอบการเรียนสถาปัตยกรรมไทย

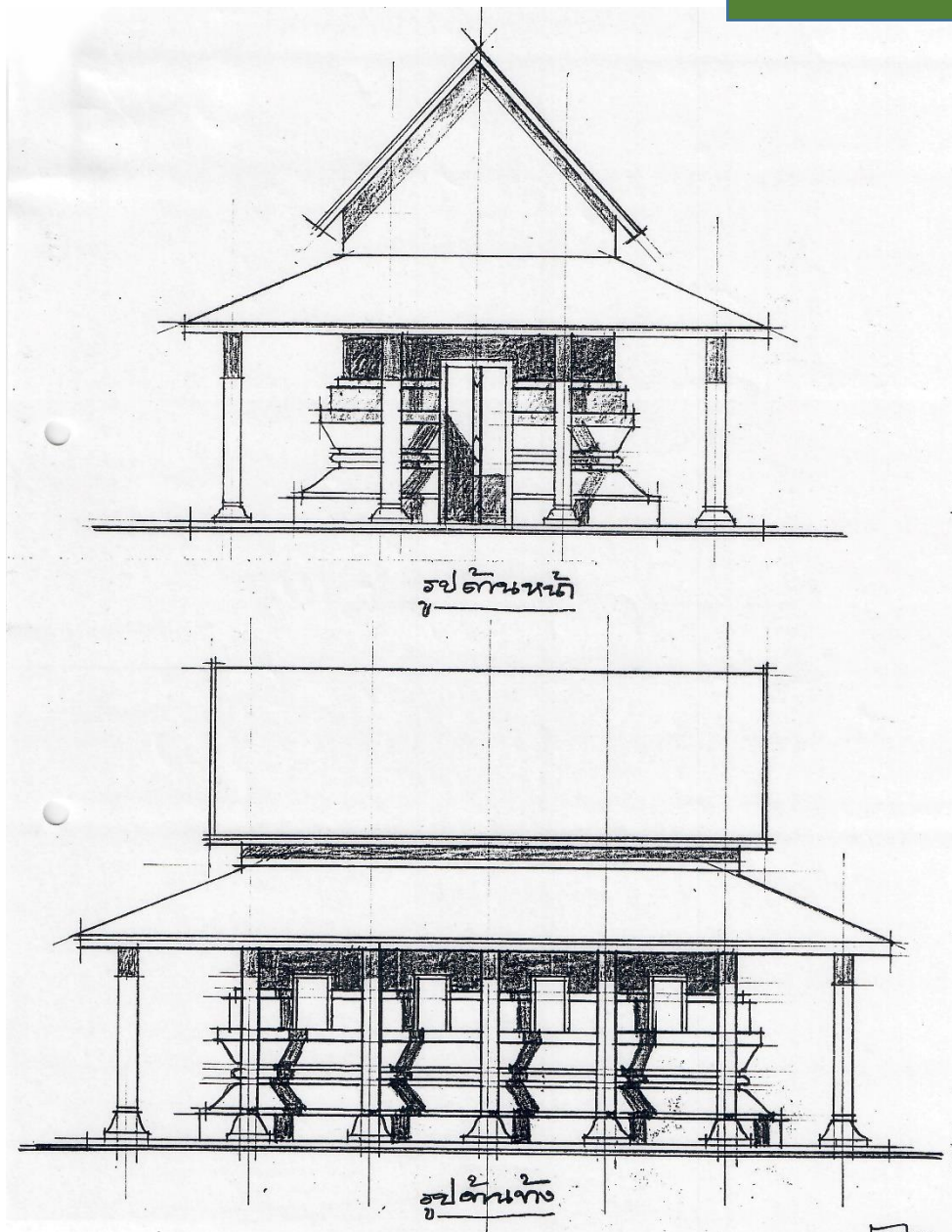
๒๕๕

0 สุมแบบสุม

สุมวัดบางแดงน้อย อ.เมือง จ.มหาสารคาม

ที่มา: สมใจ เล็กสุขุม.เอกสารประกอบการเรียนสถาปัตยกรรมไทย

ลิมทึบ เป็นรูปแบบอาคารก่อผนังทึบ ทั้ง 4 ด้าน เจาะช่องประตูหน้าต่าง อาจมีผนังที่ทำด้วยไม้หรือ การก่ออิฐถือปูน ผนังอาคารเป็นแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ช่วงเสา มักมี 2-4 ช่วงเสา หลังคาเป็นโครงสร้างไม้ มุงหลังคาด้วยกระเบื้องแป้นเกล็ด การประดับตกแต่งจะมีรายละเอียดมากกว่า ลิมโปรง มีโหง่ ซ่อฟ้า หางหงส์ และอั้งผึ้ง รวมไปถึงอาจมีค้ำยันด้วยในบางอาคาร

ลิมวัดสนวนวาริพัฒนาราม บ้านหัวหนอง ตำบลหัวหนอง จังหวัดขอนแก่น

สิมวัดกลางโคกค้อ อยู่ในเขตอำเภอยาวตลาด เป็นสิมขนาดเล็ก มีสัดส่วนสวยงาม เป็นสิมโปร่ง หลังคาทรงโค้งรับกับปีกนก (จังหวัดกาฬสินธุ์)

วัดโพธิ์ชัย

วัดศรีโพธิ์ชัย หรือ วัดศรีโพธิ์ชัยแสงภา

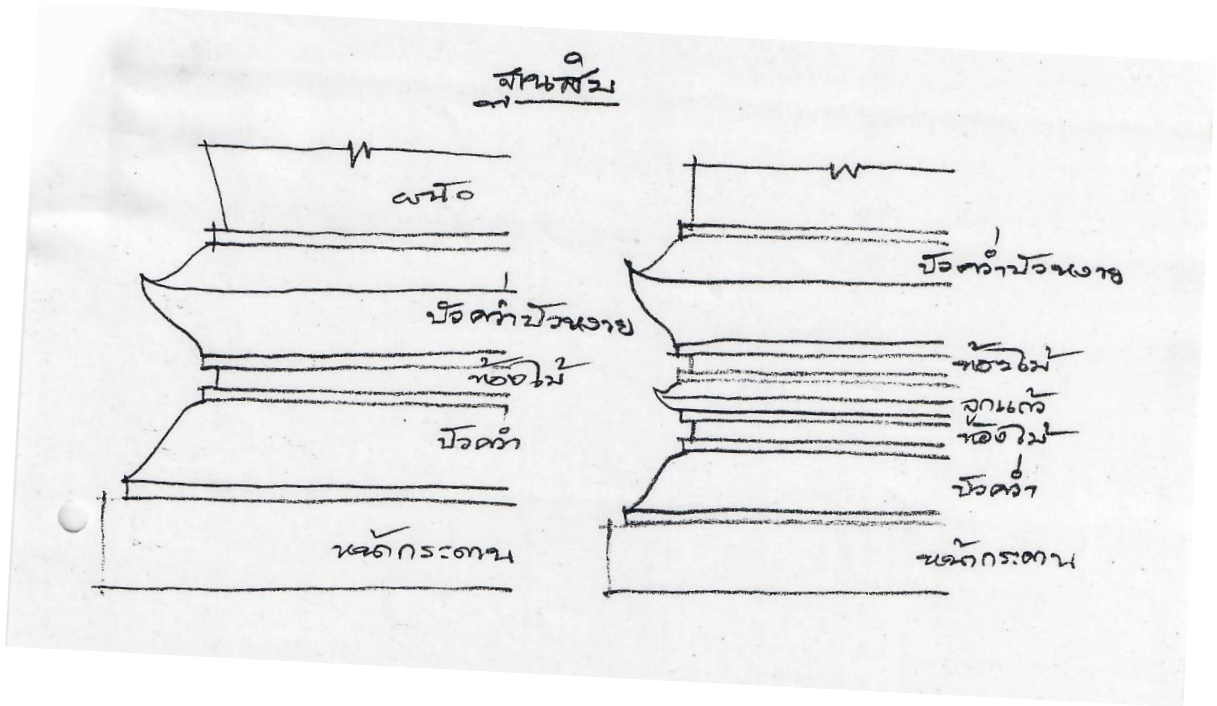
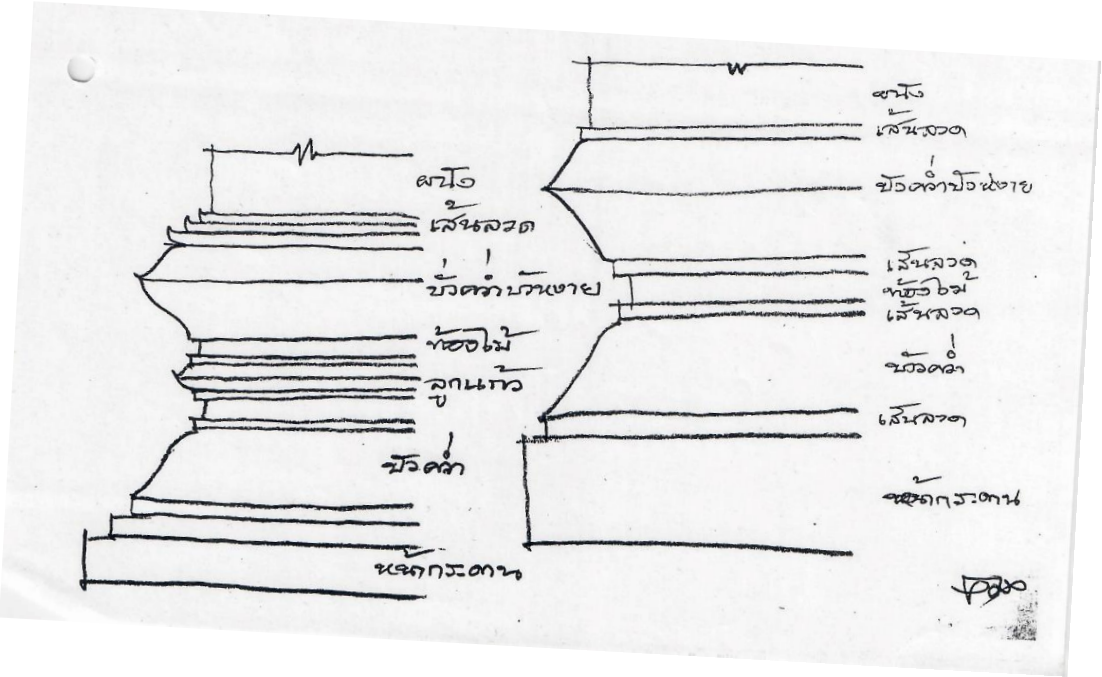

วัดสระเกตุ อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่มา : <https://pantip.com/topic/32447592>

องค์ประกอบส่วนประดับลิมอีสาน

ฐานลิม (เอวขันท์)เป็นส่วนฐานรองรับอาคารลิม หรือส่วนฐานอาคาร ซึ่งส่วนใหญ่มักจะก่อด้วยอิฐยกฐานสูงจากพื้น ลิมส่วนใหญ่พื้นลิมจะอยู่ต่ำกว่าฐาน และจะมีความแตกต่างกันออกไปตามฝีมือช่างในแต่ละพื้นที่

ที่มา: สมใจ เล็กสุขุม.เอกสารประกอบการเรียนสถาปัตยกรรมไทย

<http://www.isangate.com/new/isan-land/32-art-culture/knowledge/527-sim-isan.html>

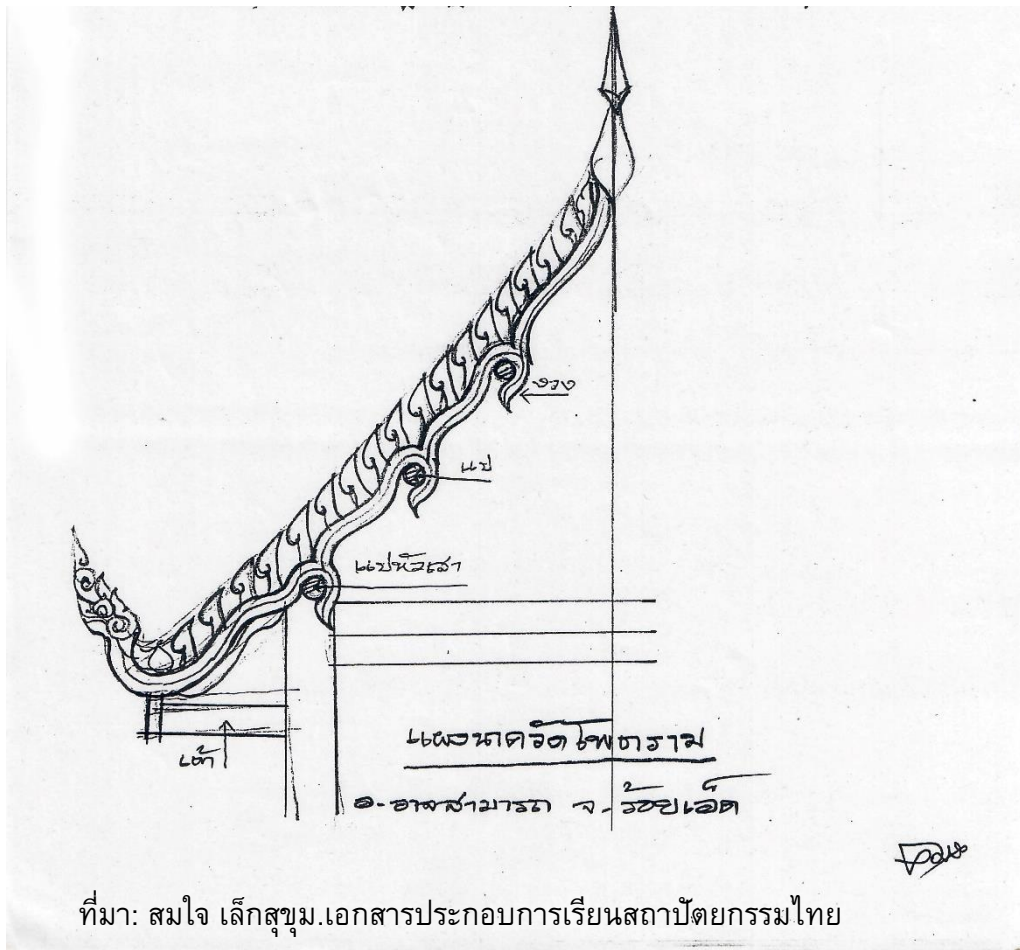
ลือในยุคอีสานเก่า ณ วัดไตรภูมิ บ้านฝือฮี จังหวัดร้อยเอ็ด
โดดเด่นด้วยเอวชั้นเอกลักษณ์สกุลช่างเมืองร้อยเอ็ด ที่ได้รับการบูรณะคืนชีวิตรูปแบบเดิมอีกครั้ง

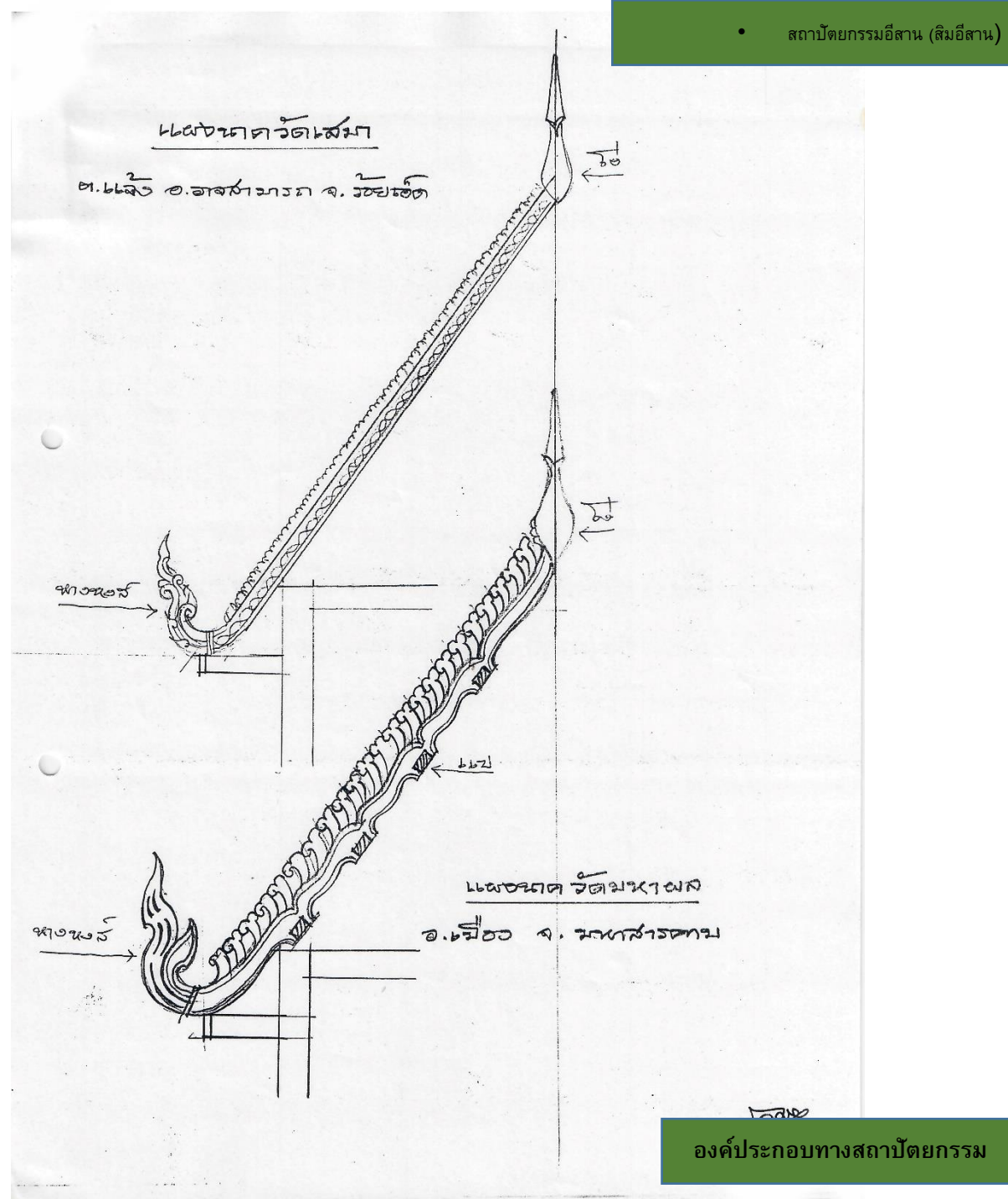
ลือในยุคอีสานเก่า ณ วัดโพนชัย จังหวัดเลย

องค์ประกอบส่วนประดับลิมอีสาน

แผงหน้า เป็นส่วนประดับหลังคา ชูดปิดเครื่องมุง ทำให้มีความสวยงาม แผงหน้าของลิมอีสานมีองค์ประกอบไปด้วย ซ้อไฟ (โห้ง) หางหงส์ หัวนาค กระหนด (ใบระกา)

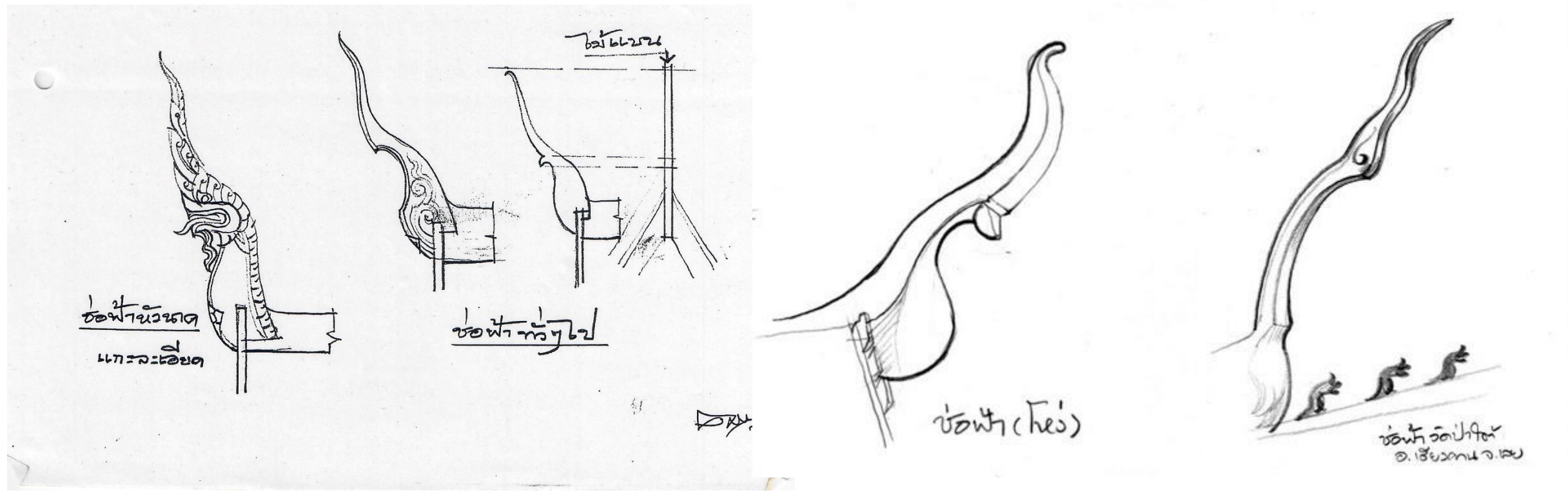

ที่มา: สมใจ เล็กสุขุม.เอกสารประกอบการเรียนสถาปัตยกรรมไทย

องค์ประกอบส่วนประดับลิมอีสาน

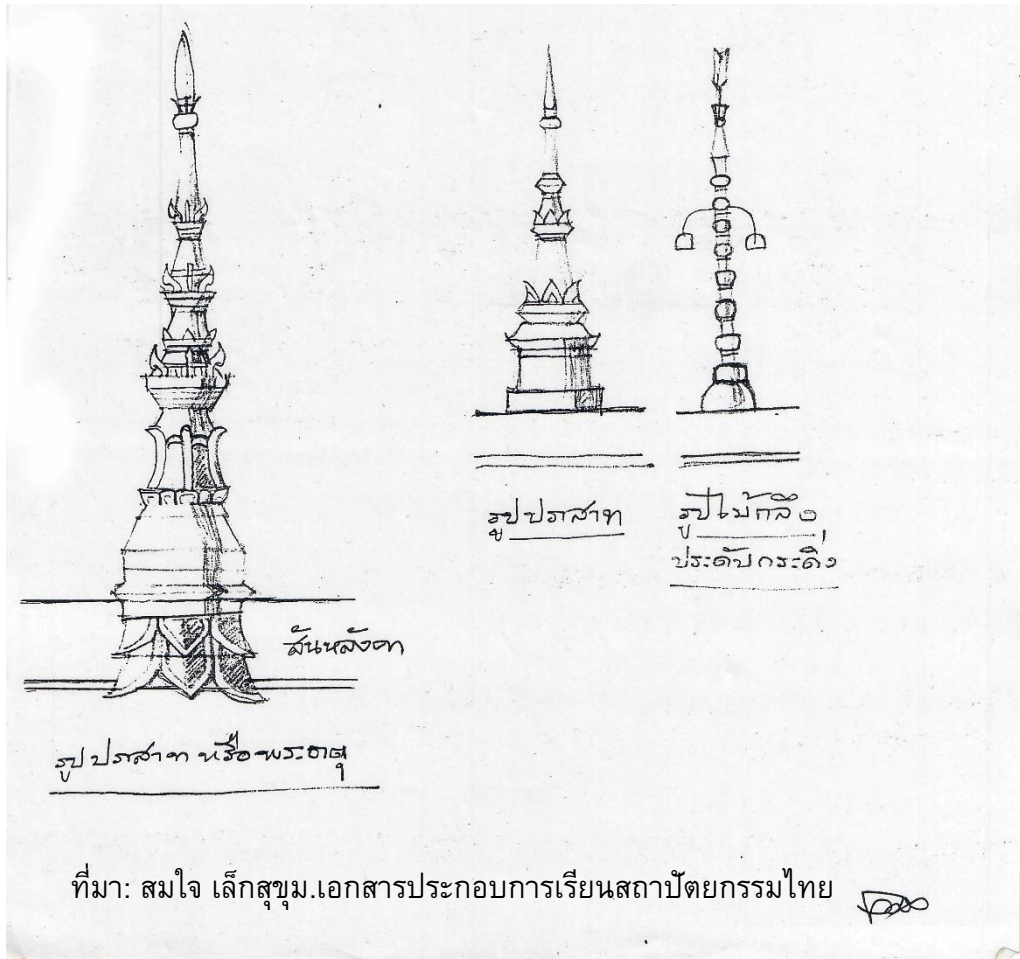
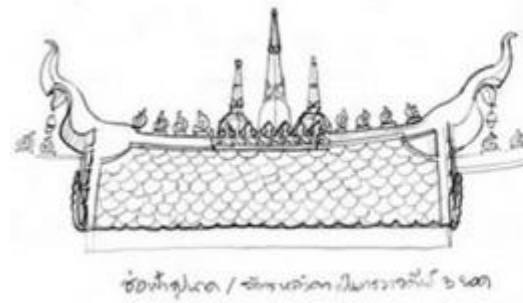
โห้ง (คล้ายกับช่อฟ้าในภาคกลาง)มีลักษณะเป็นแบบแผนของตัวเอง แม้จะได้รับอิทธิพลจากภาคกลาง แต่ก็มีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง มักถูกทำเป็นรูปหัวนาค

ที่มา: สมใจ เล็กสุขุม.เอกสารประกอบการเรียนสถาปัตยกรรมไทย

องค์ประกอบส่วนประดับลิมอีสาน

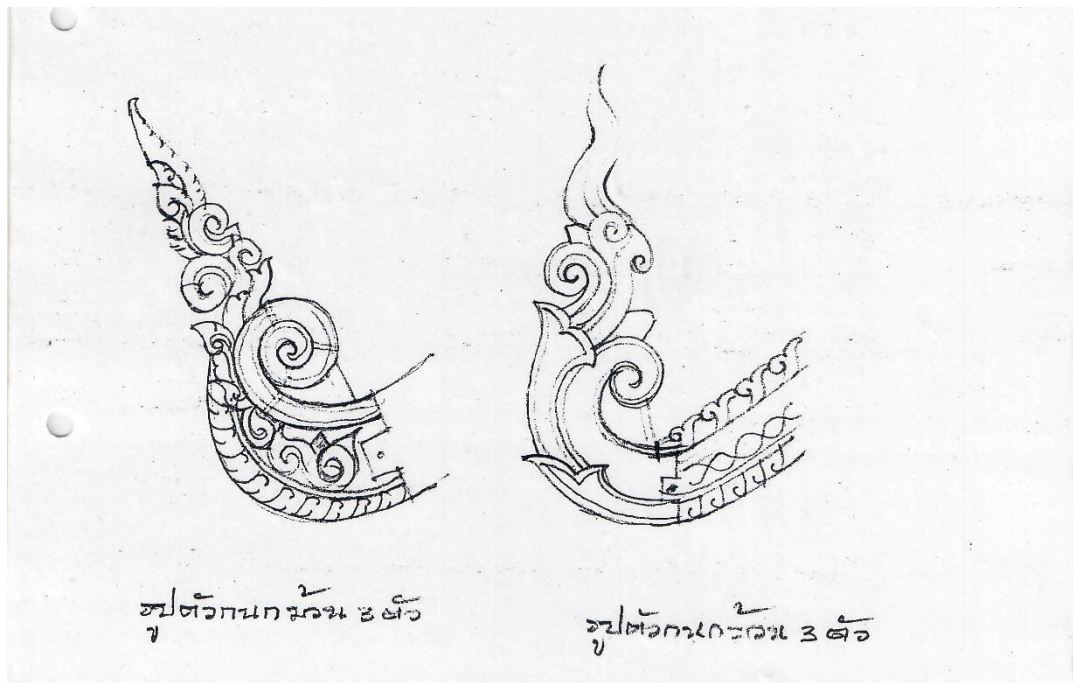
ช่อฟ้า ลิมอีสานจะทำประดับช่อฟ้าไว้ตรงกลางสันหลังคา มักทำด้วยไม้แกะสลักคล้ายปราสาท หรือ พระธาตุจำลองขนาดเล็ก

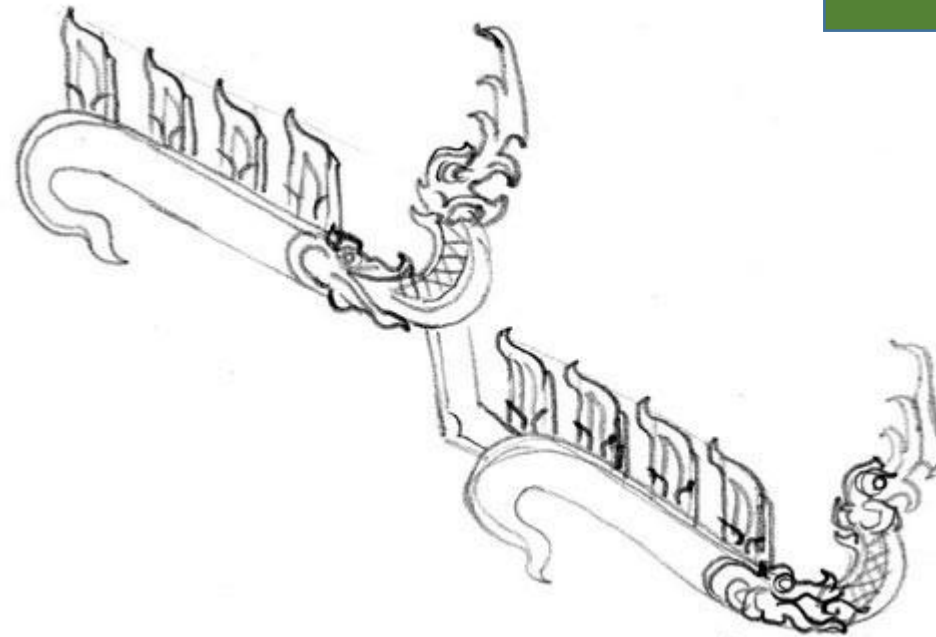
<https://www.modernpublishing.co.th/%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%A1>

องค์ประกอบส่วนประดับลืออีสาน

หางหงส์ เป็นส่วนปลายสุดของส่วนประดับแผง
ขนาด ส่วนใหญ่ มักจะมีความคล้ายลายไทย ลายหัว
ขนาด หรือลายพญานาค ตามแต่ลักษณะของการ
ออกแบบ

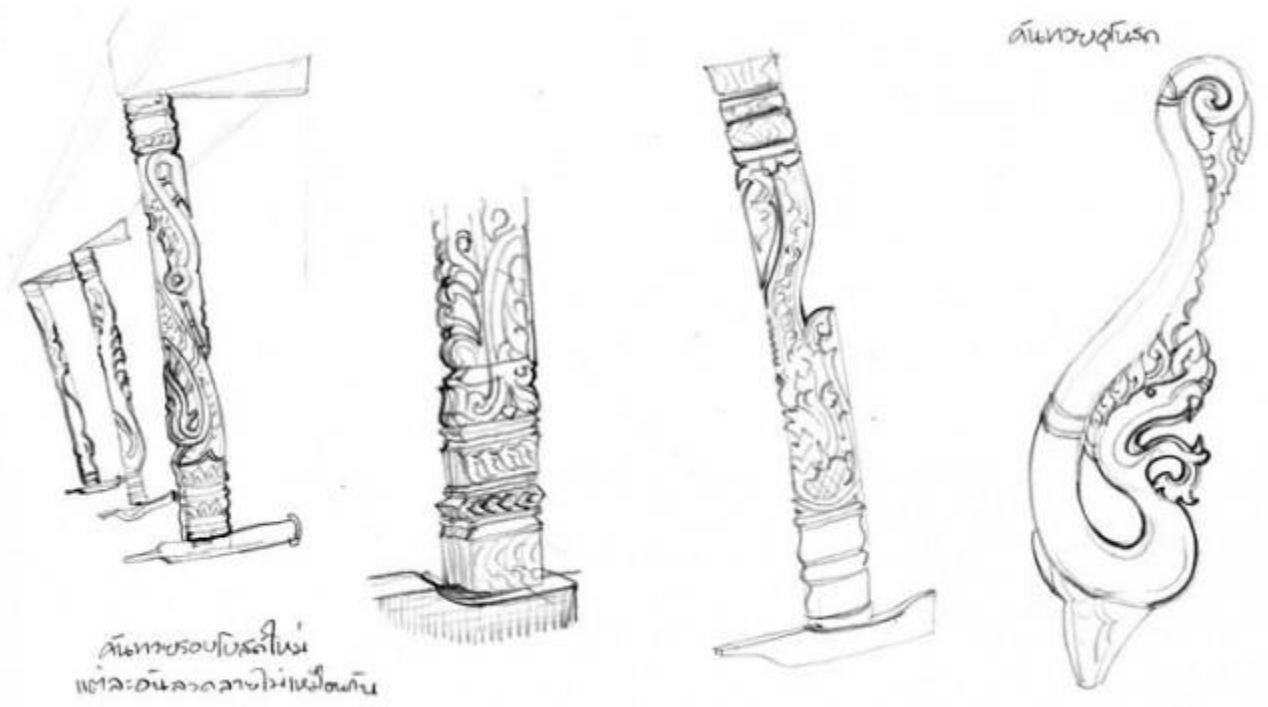
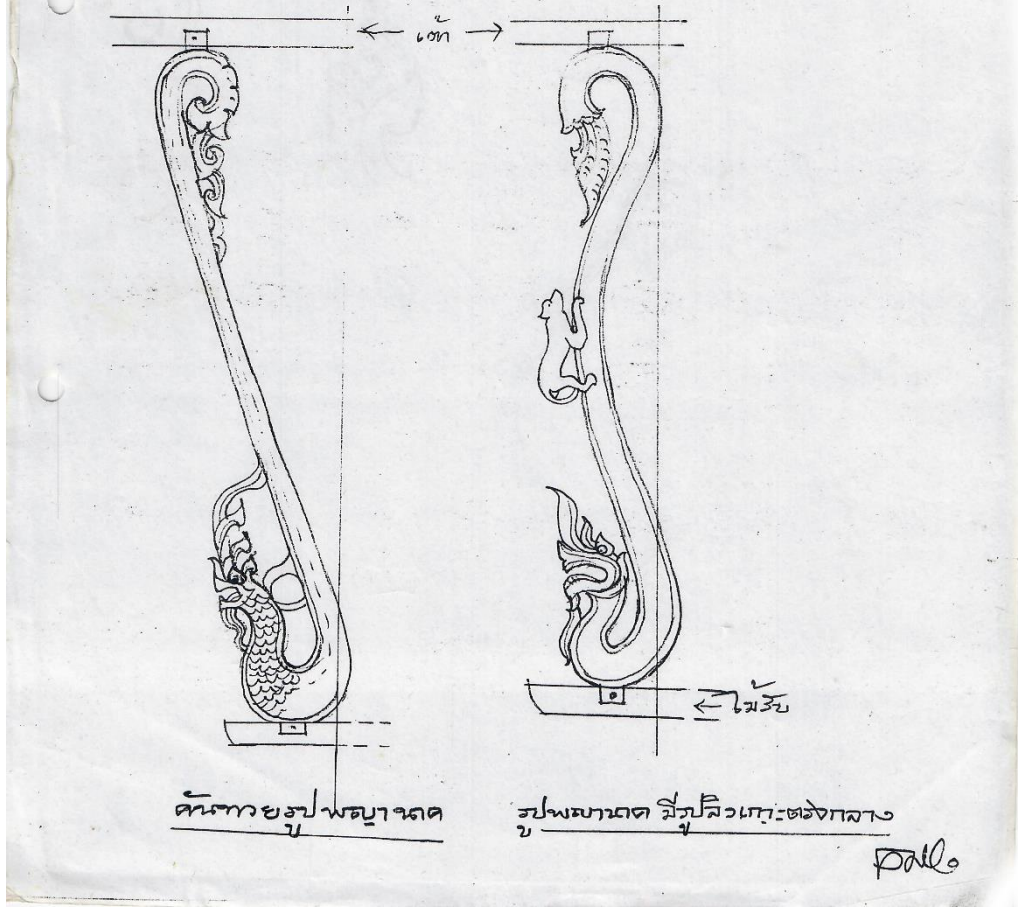

ที่มา: สมใจ เล็กสุขุม.เอกสารประกอบการเรียนสถาปัตยกรรมไทย

องค์ประกอบส่วนประดับลืออีสาน

คันทวย หรือแขนนาง เป็นส่วนค้ำชายคาเป็นทั้งส่วนโครงสร้างและส่วนประดับ ตกแต่ง โดยการค้ำยันที่ใต้รับหลังคา ปลายล่างของทวยจะติดกับผนังออก คันทวยมักทำด้วยไม้แกะสลักเป็นรูปพญานาค

ที่มา: สมใจ เล็กสุขุม.เอกสารประกอบการเรียนสถาปัตยกรรมไทย

ลื้อวัดสุวรรณ อ.กันทรวิชัย มหาสารคาม

วัดวิษณุราช หลวงพระบาง

วัดวิษณุราช หลวงพระบาง

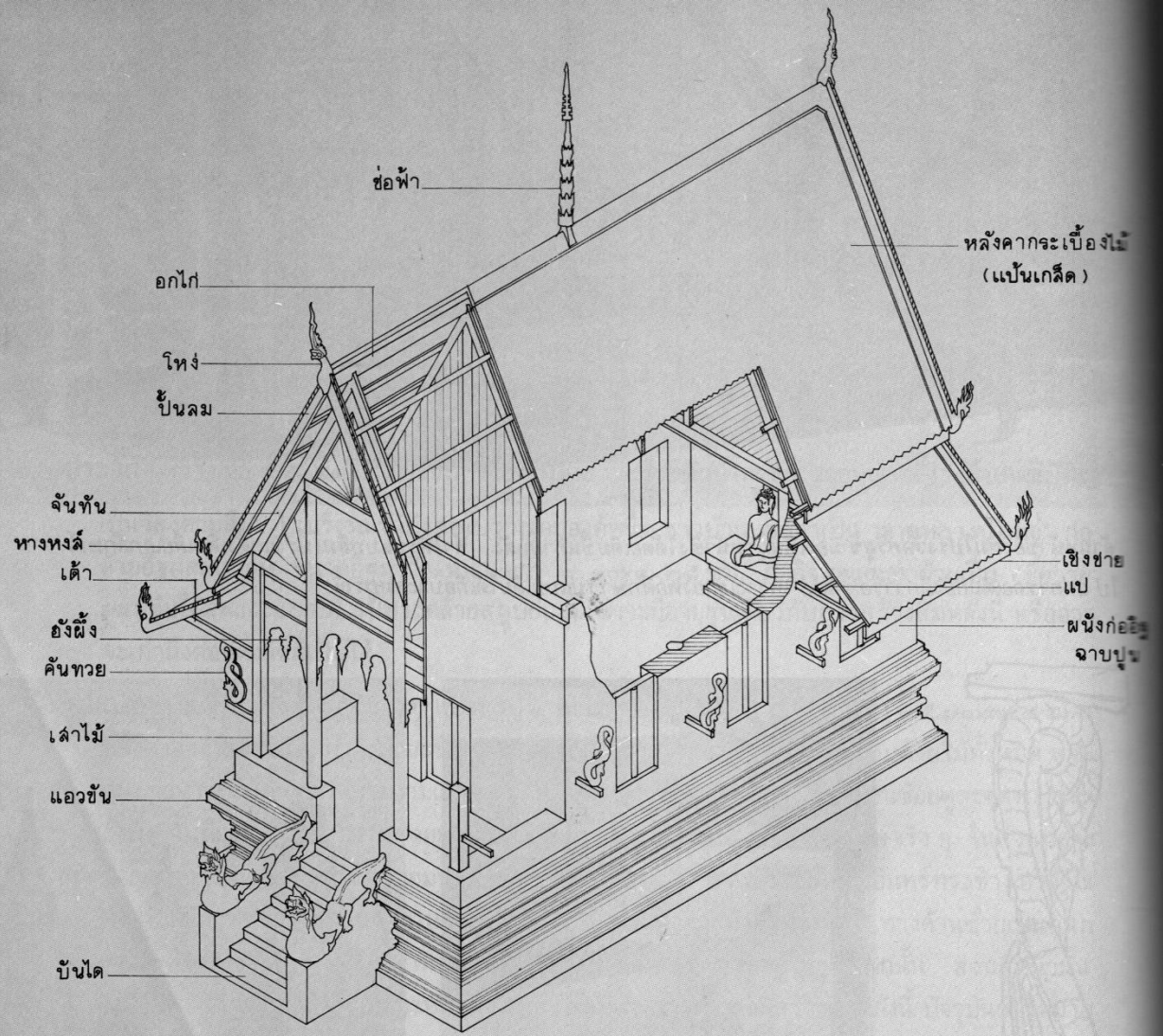

วัดปากคาน หลวงพระบาง

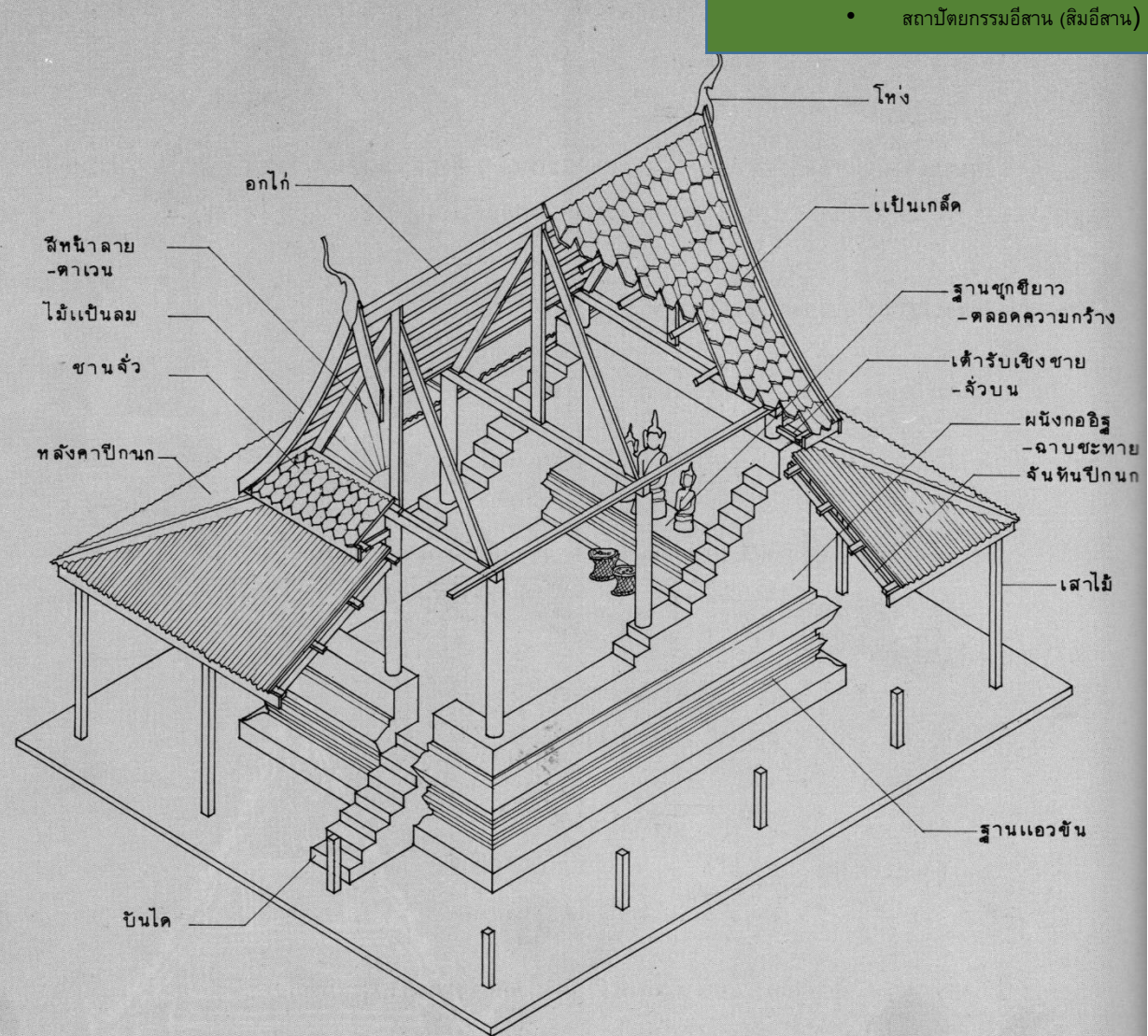

วัดเชียงทอง หลวงพระบาง

รูปตัดแสดงชั้นส่วนและชื่อเรียกของ “ลืออีสาน” (ชนิดลือทึบ)

รูปตัดแสดงชั้นส่วนและชื่อเรียกของ “ลืออีสาน” (ชนิดลือโปร่ง)